

СЕКЦІЯ 4

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВИХ, ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА АДВОКАТУРИ

Альмужна Анна Сергіївна

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

КОРУПЦІЯ ЯК НЕГАТИВНИЙ ФАКТОР В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Корупція є негативним фактором, який впливає на всі суспільні відносини, в тому числі, на роботу правоохоронних органів. Перед тим як почати досліджувати особливості корупційної діяльності в правоохоронних органах, слід звернути увагу на статистичні дані загальнонаціональних опитувань громадської думки щодо ставлення їх до корупції та практики зіткнення громадян з корупцією. Насправді, результати є невтішними.

По-перше, станом на 2021 рік 93,5% українців вважають корупцію надзвичайно серйозною проблемою в нашій державі. По-друге, у листопаді минулого року 47% опитаних українців відповіли, що ситуація в сфері боротьби з корупцією не змінилася за останній рік, 18% вважали, що ситуація скоріше погіршилася, а 16% – що ситуація значно погіршилася. І тільки 2% оптимістів заявили, що ситуація в сфері боротьби з корупцією значно покращилася. По-третє, оцінюючи діяльність діючого президента України В. Зеленського у сфері боротьби з корупцією, можна сказати, що за перший рік президентства 31% українців оцінили його боротьбу «жахливо», 27% – «незадовільно», 22% – «задовільно», 12% – «добре», 4% – «відмінно». За другий рік президентства ситуація стала гірше. На це вказують такі результати оцінювання: 38% українців – «жахливо», 27% – «незадовільно», 18% – «задовільно», 10% – «добре», 5% – «відмінно» [6]. Отже, корупція на думку суспільства є важливою проблемою і для її вирішення слід зробити багато кроків.

Варто зазначити, що на міжнародному рівні Україна, на жаль, має репутацію корумпованої країни. Офіційна статистика вираховує корупційні правопорушення на основі Закону України «Про боротьбу з корупцією»: щороку складається від трьох до п'яти тисяч адміністративних протоколів про корупційні порушення[7].

На мою думку, найбільш небезпечною є корупція саме в правоохоронних органах. По-перше, наявність цього факту підриває довіру громадян до всієї системи правоохоронних органів та державних інституцій. По-друге, корупція у правоохоронних органах негативно впливає на результати боротьби зі злочинністю. Вона є тим чинником, який сприяє уникненню злочинцями від відповідальності, призводить до девальвації моральних цінностей, впливає на дотримання самими працівниками правоохоронних органів дисципліни та законності [1, с. 483], змінює мотивацію службових осіб у сфері державного управління, а також громадян у різних сферах соціального життя [2, с. 141].

Тут зокрема потрібно зауважити, що найбільш складною є ситуація в органах судової влади. Так, лише 2,1 % українців повністю довіряють судам, скоріше не довіряють -10, 3 %, зовсім не довіряють 41,5%, частково довіряють – 37, 3%. Саме на стадії звернення до суду, розгляду судових справ, фіксуються численні порушення та зловживання. Згідно із результатами опитування, деякі українці для досягнення позитивного результату у суді використовують корупційні методи. До таких методів можна віднести: співпраця з «адвокатами-посередниками», спроби надання неправомірної вигоди посадовим особам.

Продовжуючи розглядати дану тему, варто підкреслити, що науковці виділяють дві причини виникнення корупційної діяльності, зокрема і в правоохоронних органах. До них можна віднести: об'єктивні (їх ще називають зовнішніми) та суб'єктивні (внутрішні).

Зокрема, Ткаченко О. В. стверджує, що об'єктивні причини пов'язуються зі специфікою професійної діяльності, відсутністю належної організації виконання працівником своїх службових обов'язків, несприятливими умовами несення служби, недотриманням принципу невідворотності покарання тих осіб, які вчинили такі діяння, а також відсутністю адекватного юридичного покарання за вчинення правопорушень з ознаками корупції, його відповідності ступеню завданої шкоди державі, громадянам та правоохоронним органам [3, с. 110].

Щодо суб'єктивних причин, то можна сказати, що вони прямо залежать від виховання особистості працівника, від рівня його розвитку. Також сюди можна віднести відсутність уявлення про гідну та належну поведінку, недостатню розвиненість морально-ділових та вольових якостей.

Організаційними причинами корупції в правоохоронних органах є: недостатньо ефективна організація контролю над діяльністю підпорядкованих працівників; прорахунки керівництва; nereагування начальницьким складом на правопорушення, що вчиняються підпорядкованими працівниками; реорганізації і ліквідації служб, кадрові перестановки та інші дії, що дестабілізують функціонування системи; низька підготовленість працівників правоохоронних органів до протидії та боротьби з корупційним злочинами; відсутність професійного ядра в правоохоронних органах; невчасне та формальне проведення атестацій і спеціальних перевірок персоналу; відсутність відомчого контролю над відповідністю рівня життя працівників правоохоронних органів та їхніх доходів; неефективна робота служб внутрішньої безпеки; недостатня наукова забезпеченість правоохоронних органів тощо [4, с. 41].

Продовжуючи аналізувати дане явище, на мою думку, варто звернути увагу на типові корупційні прояви в правоохоронній сфері. Зокрема можна виділити такі: 1) використання з корисливих мотивів закритої службової інформації або її незаконна передача третім особам; 2) розкрадання, привласнення, розтрата державних коштів під приводом закупівлі озброєння, спецзасобів, товарів, будівництва та придбання житла; 3) порушення режиму секретності, що призводить до втрати чи розголошення відомостей, які становлять державну таємницю або є інформацією з обмеженим доступом; 4) використання керівниками підлеглих як посередників в одержанні хабарів, призначення на ключові посади за грошову винагороду чи уникнення ротацій.

Отже, наостанок необхідно зазначити, що проблема корупції в правоохоронних органах є надзвичайно складною та багатоаспектною проблемою. Факт наявності цього явища загрожують повноцінному функціонуванню держави, є загрозою конституційним правам і свободам громадян. На підставі зазначеного доцільно говорити про необхідність заходів як з подолання корупції в самій правоохоронній системі, так і вдосконалення діяльності правоохоронних органів з

протидії корупції. Зокрема, науковці В. Соловійов та Береза О. пропонують такі заходи: 1) підвищення заробітної плати правоохоронцям; 2) ретельна перевірка системи правоохоронних органів з метою ліквідації необґрунтованого дублювання функцій і повноважень; 3) передбачити у законодавстві як підставу звільнення правоохоронця або притягнення його до дисциплінарної відповідальності за вчинення ним корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією; 4) підвищення рівня технічного забезпечення правоохоронних органів і впровадження в їх роботу сучасних інформаційних технологій; 5) організація стажувань українських фахівців у країнах, де були успішно реалізовані програми боротьби з корупцією; 6) посилення спеціалізації правоохоронних органів, що веде до підвищення професіоналізму їх працівників[5].

Список використаних джерел

1. Ткаченко О. В. Корупція в органах внутрішніх справ як фактор порушення прав людини. *Держава і право*. 2006. № 33. С. 482–487.
2. Гвоздецький В. Д. Корупція як соціальне, психологічне і моральне явище. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. № 63. С. 139–145.
3. Ткаченко О. В. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ: дис. ...канд. ю. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 208 с.
4. Гуреев И. С. Анализ причин и факторов, порождающих коррупцию в правоохранительных органах. *Ростовский научный журнал*. 2017. № 3. С. 6–19.
5. Соловійов В., Береза О. Сучасний стан та особливості корупційних проявів у правоохоронних органах України. *Вісник Національної академії державного управління*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_3_14
6. Корупція у цифрах: як змінюється кількість покараних, оцінка українців і місце у рейтингах. Слово і Діло: аналітичний портал. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/23/infografika/suspilstvo/korupciya-cyfrax-yak-zminuyetsya-kilkist-pokaranyh-oczinka-ukrayincziv-misce-rejtynhax>
7. Концепція подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»: указ Президента України від 11 вересня 2006 року №742/2006 (втратив чинність). URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7094

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, Кісліцина І. О.